

УДК 347.941

ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ*

Анна Штефан,

завідувач сектору авторського права відділу авторського права і суміжних прав НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, кандидат юридичних наук

У статті проаналізовано зміст допустимості доказів у цивільному судочинстві та критерії, за якими доказ може бути визнано недопустимим. Запропоновано зміни і доповнення до чинного процесуального законодавства, спрямовані на вдосконалення правового регулювання допустимості доказів.

Ключові слова: докази, цивільне судочинство

Постановка проблеми. ЦПК у ст. 59 встановлює що суд не бере до уваги докази, які одержані з порушенням порядку, встановленого законом, а обставини, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування.

У сучасних наукових працях допустимість доказів розглядається по-різному. Чимало дослідників вважають, що допустимість доказів виявляється одночасно в дотриманні законності одержання доказу та у використанні передбачених законом засобів доказування, проте цей підхід є не єдиним. На думку В. І. Тертишнікова, головний зміст принципу допустимості доказів закладено у ч. 2 ст. 59 ЦПК, тобто, у процесуальній формі засобів доказування [1, с. 77]. Зміст допустимості доказів із засобами доказування пов'язують й інші дослідники, зводячи цей принцип до встановленої законодавством вимоги, яка обмежує використання конкретних засобів доказування, чи вимоги, яка пропонує обов'язко-

ве використання конкретних засобів доказування при встановленні певних фактичних обставин справи при здійсненні доказування в процесі розгляду окремого виду справ у порядку цивільного судочинства [2, с. 149; 3, с. 171]. В. В. Комаров пропонує визначати допустимість доказів в широкому розумінні як наявність певного кола засобів доказування, в яких можуть міститися фактичні дані, та у вузькому розумінні як можливість використання у справі тільки певних засобів доказування з числа передбачених законом [4, с. 490].

Г. Л. Осокіна заперечує проти широкого тлумачення допустимості доказів, проводячи межу між допустимістю доказів і законністю їх отримання і зазначаючи, що дотримання встановленого законом порядку одержання і дослідження доказів є самостійною ознакою доказів і самостійним, автономним принципом доказування. Учена пропонує розрізняти дві лексичні іпостасі терміна допустимість: як конструктивну ознаку, яка характеризує інформацію про факти предмету до-

* Стаття друкується в авторській редакції.

казування, що міститься в доказі, з точки зору процесуальної форми закріплення такої інформації, і як універсальну правову категорію, в якій відображена дія принципу процесуальної економії, припис для суду усувати з судового процесу все, що не має відношення до розглядуваної справи [5, с. 80–81].

Відсутність єдності у доктринальних підходах безпосередньо пов'язана з нечітким нормативним закріпленням, що зумовлює потребу у проведенні додаткових досліджень та необхідність вироблення пропозицій з удосконалення правового регулювання допустимості доказів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з допустимістю доказів у цивільному судочинстві, знаходяться в полі зору багатьох українських процесуалістів. Окрім численних навчальних джерел, серед останніх публікацій можна виділити статті Т. М. Кучер (2012 р.), В. Д. Андрійця (2013 р.), що присвячені окремим аспектам допустимості доказів. При підготовці цієї статті проаналізовано також наукові праці С. В. Васильєва, В. В. Комарова, С. Я. Фурси, О. Т. Боннера, В. В. Молчанова, М. А. Фокіної та інших українських і зарубіжних учених.

Метою дослідження у цій статті є визначення змісту допустимості доказів у цивільному судочинстві, аналіз перспектив запровадження процесуального порядку визнання доказу недопустимим, вироблення пропозиції з удосконалення правового регулювання допустимості доказів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Законодавча дефініція принципу допустимості доказів сформульована так, що процесуальний закон, фактично, визначає, які докази є недопустимими. Це певною мірою не узгоджується із назвою ст. 59 ЦПК, оскільки тлумачення допустимості у ній не закріплене безпосередньо, а виводиться крізь призму визначення недопусти-

мих доказів. Виходячи із законодавчої регламентації, доказ є допустимим за умови відповідності його таким вимогам: 1) доказ повинен одержуватися із дотриманням порядку, встановленого законом; 2) доказ повинен одержуватися з визначених у законі засобів доказування.

Стосовно дотримання встановленого законом порядку одержання доказів слід зазначити, що закон не містить систематизованих відокремлених правил, які б визначали такий порядок. У сучасній доктрині цивільного процесуального права з цього приводу існує дві основні точки зору. Відповідно до першої, мова йде про одержання доказів із дотриманням норм матеріального права [6, с. 183], розуміння допустимості доказів досягається крізь призму прав, що охороняються законом: допустимим є доказ, отриманий без порушення закону. Недопустимими, відповідно, будуть докази, отримані з порушенням права на таємницю про стан здоров'я (ст. 286 ЦК), права на особисті папери (ст. 303 ЦК), права на таємницю кореспонденції (ст. 306 ЦК), права на недоторканність житла (ст. 311 ЦК), права на авторський псевдонім (ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права») і таке інше. Другий підхід ґрунтується на тому, що недопустимими доказами є докази, одержані з неправдивих показань свідка, завідомо неправдивого висновку експерта, фальшивих документів або речових доказів [7, с. 143], тобто, з порушенням процесуального порядку формування засобів доказування.

Кожна з цих точок зору є вірною, але не повною. Якщо зводити розуміння законності одержання доказів до дотримання тільки норм матеріального права, за таких обставин допустимим вважатиметься, наприклад, підроблений речовий доказ, виготовлення якого відбулося без порушення особистих немайнових чи майнових прав іншої особи. Розуміння законності одержання доказів тільки через належну про-

цесуальну форму засобів доказування зробить допустимим достовірний документ, одержаний внаслідок незаконного проникнення до житла, порушення таємниці усиновлення, банківської таємниці тощо.

Допустимість доказів характеризується органічним зв'язком процесуальної форми засобів доказування та законністю отримання інформації про той чи інший факт, який має значення для справи. Тому одержання доказів з дотриманням порядку, встановленого законом, слід розуміти як відсутність при одержанні доказів порушення норм матеріального права та норм процесуального права, як одночасне дотримання передбачених законом особистих немайнових і майнових прав та процесуальної форми.

Щодо одержання доказів із визначених законом засобів доказування, то ця вимога, з однієї сторони, відсилає до засобів доказування, визначених у ч. 2 ст. 57 ЦПК: обставини справи можуть встановлюватися лише за допомогою пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, висновків експертів. З другої сторони, закріплене у ч. 2 ст. 59 ЦПК правило пов'язане з обов'язковою процесуальною формою доказів щодо окремих обставин справи. Неможливість підтвердження обставин іншими засобами доказування, ніж встановленими законом, в теорії цивільного процесуального права пов'язується з обов'язковою письмовою формою окремих видів правочинів (ст. 208 ЦК), нотаріальним посвідченням правочинів (ст. 209 ЦК), державною реєстрацією правочинів (ст. 210 ЦК), що відповідно вимагає використання письмових доказів та обмежує можливість використання показань свідків [8, с. 184–185].

З цього приводу в наукових колах неодноразово висловлювалися думки про надмірну жорсткість принципу допустимості доказів, який у ряді випадків не сприяє, а перешкоджає встановленню судової істини у справі, унемож-

ливає реальний захист прав та інтересів [9, с. 350–351; 10, с. 9]. Окремі дослідники підтримують можливість використання показань свідків у випадку втрати письмового доказу не з вини сторони [11, с. 287], пропонують визнавати допустимими доказами «домашні», не посвідчені нотаріально, заповіти [9, с. 351], обґрунтовують потребу у встановленні загального принципу допустимості усіх належних доказів і передбачення чітких випадків, коли доказ є недопустимим [12, с. 5]. Остання пропозиція впливає з положень доказового права Великобританії і США, де у цивільних справах належний доказ, здатний підтвердити ту чи іншу обставину, як правило, є допустимим [13, с. 15].

Погодитися з такими пропозиціями складно. Можливість використання показань свідків при втраті письмових доказів є дуже сумнівною: свідок може підтвердити свою присутність при підписанні певного документа, проте навряд чи коректно говорити про встановлення змісту втраченого документа за допомогою показань свідків. Навіть коли свідки є добросовісними, у суду завжди будуть сумніви, чи відтворює свідок текст документу правильно, чи не позначилося на сприйнятті тексту документу свідком його власне ставлення до документа, чи не плутає свідок текст документа з іншим документом, чи не вплинули якісь обставини на сприйняття змісту документа свідком тощо. Законодавче обмеження можливості використання показань свідків у таких випадках цілком виправдане: якщо у справі немає інших доказів, які підтверджують певну обставину, її встановлення, фактично, ґрунтуватиметься на припущеннях, що ця обставина є такою, як її сприйняв свідок. Судове рішення у справі повинно бути законним і обґрунтованим і не може базуватися на припущеннях, тому такий виняток з принципу допустимості доказів, як використання показань свідків, коли втрата письмового доказу відбулася не з вини

сторони, суперечить засадам цивільного судочинства.

Стосовно можливості визнання допустимими письмових доказів, у яких не додержано встановлену законом форму, слід зазначити наступне. Недержання письмової форми правочину або вимог щодо його нотаріального посвідчення чи державної реєстрації має своїм наслідком недійсність такого правочину (ч. 1 ст. 215 ЦК). Закон передбачає виняток щодо нотаріального посвідчення заповітів, встановлюючи можливість здійснення такого посвідчення посадовою особою органу місцевого самоврядування (ст. 1251 ЦК), іншою посадовою, службовою особою (ст. 1252 ЦК); такі заповіти прирівнюються до заповітів, посвідчених нотаріусами. Інших винятків для правочинів, щодо яких законом встановлена вимога дотримання письмової форми, нотаріального посвідчення чи державної реєстрації, чинне законодавство не містить. Дотримання передбаченої законом форми таких правочинів є гарантією їх відповідності вимогам закону і моральним засадам суспільства; нотаріальне посвідчення правочину означає, що його зміст, час і місце здійснення, наміри суб'єктів правочину, його відповідність закону та інші обставини офіційно зафіксовані нотаріусом і розглядаються як встановлені і достовірні [14, с. 140]. При недотриманні встановленої законом форми правочину всі ці обставини є лише імовірними, а визнання допустимими письмових доказів, у яких недотримана передбачена законом форма правочину, відкриває широкий простір для зловживань. Суд ніколи не знатиме напевно, якою особою складений «домашній» заповіт, чи виражає він дійсну волю особи, чи не складений такий заповіт під впливом тиску. За таких обставин реалізація розглядуваної пропозиції не сприятиме здійсненню правосуддя, а може призвести до численних порушень прав та законних інтересів, тому введення запропонованого винятку з

принципу допустимості доказів є недоцільним.

Щодо пропозиції із встановлення загального принципу допустимості усіх належних доказів і передбачення чітких випадків, коли доказ є недопустимим, можна подати такі міркування. Створення переліку випадків недопустимості доказів фактично зведеться до перерахування всіх теоретично можливих видів порушення норм цивільного, сімейного, житлового, земельного, трудового законодавства при отриманні доказів та норм цивільного процесуального права в сфері доказування. Обтяження Цивільного процесуального кодексу нормою, в якій будуть відтворюватися численні положення норм матеріального права, навряд чи доцільно. Головними критеріями для визнання доказу недопустимим є порушення норм матеріального права та/або норм процесуального права, в межах яких суд може визначити, чи є доказ допустимим.

Оцінюючи, чи відповідає доказ принципу допустимості, слід враховувати не лише дотримання норм матеріального і процесуального права при отриманні доказу, а й джерело походження доказу. В США близько 100 років тому зародилася так звана «доктрина плодів отруєного дерева» (fruit of poison tree doctrine), відповідно до якої не допускається використання доказів, отриманих незаконним шляхом. «Отруєне дерево» дає «отруєні плоди»: якщо основу доказу, одержаного без порушення закону, становлять результати незаконних дій чи бездіяльності, такий доказ є недопустимим. Наприклад, якщо письмовий доказ («плід») був отриманий законним шляхом, проте базується на іншому документі, одержаному незаконним шляхом («отруєне дерево»), такий письмовий доказ, попри відсутність порушення норм матеріального і процесуального права при його отриманні, не може бути допустимим.

Недопустимим буде і доказ, одержаний з невідомого джерела, коли поход-

ження доказу не може бути встановлене. У ст. 63 ЦПК передбачено, що не є доказом показання свідка, який не може назвати джерела своєї обізнаності щодо певної обставини. Письмові та речові докази також можуть мати сумнівне чи невідоме походження, коли особа, яка подає такий доказ, не може пояснити, яким чином цей доказ опинився у її розпорядженні. Коли особа подає як доказ договір, стороною якого вона не є, або листування, в якому вона не є ні автором, ні адресатом, або предмет, який не є власністю цієї особи, обґрунтування вимог чи заперечень такими доказами повинно бути можливим лише за умови, якщо особа, яка їх подала, може підтвердити джерело отримання нею цих доказів. Якщо це джерело є незаконним або отримання доказів свідчить про порушення прав, свобод та інтересів інших осіб, такий доказ не повинен бути допустимим. Відтак, вважаю справедливим поширення правила недопустимості доказу з міркувань невизначеності джерела його походження не лише на показання свідків, а й на інші докази.

Висновок про недопустимість доказів, у яких не додержано встановлену законом форму, може бути зроблений судом безпосередньо на підставі норм матеріального права, які встановлюють вимоги щодо обов'язкової письмової форми певних видів правочинів, обов'язкового нотаріального посвідчення чи державної реєстрації. Відомості про порушення інших норм матеріального права при отриманні доказу часто не очевидні для суду, так само як і інформація про незаконність основи, на якій побудовано доказ. Цю інформацію можуть мати сторони та інші особи, які беруть участь у справі, проте чинне законодавство не регламентує порядок повідомлення суду про правопорушення, яке унеможлиблює використання відповідного доказу як такого, що одержаний з порушенням закону.

Змагальні засади цивільного судочинства створюють широкі можливості

для активного захисту своїх прав та інтересів в суді. Серед таких можливостей повинна мати місце обґрунтована заява сторони чи іншої особи, яка бере участь у справі, про порушення закону при одержанні доказу, поданого іншою особою.

Право подати заяву про недопустимість доказу з мотивів порушення закону при його одержанні повинна мати кожна особа, яка бере участь у справі. Доказування, спрямоване на захист права однієї особи, не може здійснюватися за допомогою засобів, одержаних з порушенням права іншої особи, інакше це суперечитиме меті правосуддя. Тому не лише позивач та відповідач, а й треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, та треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, а також особи, які беруть участь у справах окремого провадження, за наявності у них інформації, яка вказує на порушення норм матеріального чи процесуального права при одержанні наявного у справі доказу, повинні мати можливість повідомити про це суд.

У пошуках відповіді на питання, якою повинна бути форма заяви про недопустимість доказу, одержаного з порушенням закону, слід звернутися до норми ч. 1 ст. 27 ЦПК, де визначені права осіб, які беруть участь у справі, зокрема, право заявляти клопотання. Закон не передбачає будь-яку їх форму і дозволяє заявляти клопотання як в письмовій, так і в усній формі. Відтак, заява про недопустимість доказу, одержаного з порушенням закону, також може бути виражена у будь-якій формі, проте повинна містити міркування, обґрунтування, пояснення, чому доказ є недопустимим: особа, яка подає заяву про недопустимість доказу, повинна навести факти, які підтверджують порушення особистих немайнових чи майнових прав, доводи про незаконний шлях одержання доказів.

Розгляд питання щодо можливості подання заяви про недопустимість до-

казу був би неповним без визначення того проміжку часу, протягом якого особа, яка бере участь у справі і вважає, що той чи інший доказ був одержаний з порушенням закону, може подати заяву про визнання цього доказу недопустимим. На моє переконання, слід обмежити можливість подання заяви про недопустимість доказу тим видом провадження, у якому цей доказ був поданий. Ця можливість повинна існувати протягом всього руху цивільної справи у відповідному провадженні, з моменту відкриття провадження до закінчення її розгляду по суті.

У ч. 1 ст. 59 ЦПК передбачено, що суд не бере до уваги докази, одержані з порушенням встановленого законом порядку, проте не встановлені правові наслідки подання подібних доказів. На думку Т. М. Кучер, такими наслідками є окрема ухвала суду, постановлена в порядку, передбаченому ст. 211 ЦПК [7, с. 143], проте ця точка зору є не зовсім вірною.

Відповідно до ч. 1 ст. 211 ЦПК, суд, виявивши під час розгляду справи порушення закону і встановивши причини та умови, що сприяли порушенню, може постановити окрему ухвалу і направити її відповідним особам чи органам для вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Проте якщо йдеться про порушення норм матеріального чи процесуального права при одержанні доказів, то яка відповідна особа чи орган можуть усунути, наприклад, порушену таємницю листування, розголошення псевдоніму автора, інше порушення особистих немайнових чи майнових прав, вчинене при отриманні доказу?

Як вірно зазначають інші дослідники, окрема ухвала суду може мати місце тоді, коли суд виявляє порушення державними, громадськими органами, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, установами, організаціями, підприємствами і їх об'єднаннями, іншими юридичними особами встановленого порядку розгляду скарг, заяв, звернень, виявляє інші істотні не-

доліки в їх діяльності і надсилає ухвалу цим чи відповідним особам вищого рівня [15, с. 712]. Проте до вирішення питання про недопустимість доказів окрема ухвала суду не має ніякого відношення. На моє переконання, у випадку виявлення недопустимості доказу з причин порушення норм матеріального та/або процесуального права при його отриманні йдеться, у першу чергу, про неможливість для такого доказу мати юридичну силу.

Цивільне процесуальне законодавство деяких держав містить положення про те, що докази, одержані з порушенням закону, не мають юридичної сили і не можуть бути покладені в основу судового рішення. Зокрема, таке правило встановлене у ч. 3 ст. 178 ЦПК Республіки Білорусь, ч. 3 ст. 117 ЦПК Республіки Молдова, ч. 3 ст. 69 ЦПК Республіки Казахстан.

Юридична сила доказу не означає його фактичну можливість підтвердити чи спростувати певну обставину, а означає здатність доказу слугувати засобом встановлення обставин справи та обґрунтування висновків суду щодо цих обставин [8, с. 145]. Юридична сила доказу не лише забезпечує право осіб, які беруть участь у справі, посилатися на доказ з метою обґрунтування своєї позиції, а й змушує суд брати доказ до уваги, досліджувати його, давати йому оцінку, відображати його в судовому рішенні та унеможливує виключення доказу за формальними ознаками із системи доказів у конкретній справі [11, с. 301].

Положення про те, що доказ, отриманий з порушенням закону, не має юридичної сили, є логічним та необхідним. Використання такого доказу суперечить меті правосуддя, тому кожен доказ, отриманий всупереч вимогам матеріального та/або процесуального права, повинен бути виключений з доказового матеріалу у справі.

Висновки.

Проведене дослідження обґрунтовує потребу у внесенні змін та доповнень

до ст. 59 ЦПК та викладення її у новій редакції:

«Стаття 59. Допустимість доказів

1. Допустимими є докази, одержані з дотриманням норм матеріального та процесуального законодавства.

2. Особи, які беруть участь у справі, мають право обґрунтовувати недопустимість конкретного доказу з причин порушення закону при його одержанні. Усна чи письмова заява про недопустимість доказу подається в тому провадженні, в якому був поданий доказ, якого ця заява стосується.

3. Доказ може бути визнаний недопустимим, у разі якщо:

1) доказ одержано з порушенням прав, свобод, інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб;

2) доказ ґрунтується на документі чи об'єкті, створеному або одержаному з порушенням норм чинного законодавства;

3) доказ одержано з невідомого джерела або джерела, законність якого не підтверджена;

4) доказ одержано з порушенням процесуального порядку при його одержанні;

5) на підтвердження обставин справи подано доказ, який, відповідно до закону, не може підтверджувати цю обставину.

4. Доказ, визнаний судом недопустимим, не має юридичної сили і не може використовуватися для доказування будь-яких обставин, які мають значення для вирішення справи.»

Таке законодавче закріплення принципу допустимості доказів враховуватиме визначення допустимих доказів, можливість та підстави визнання доказу недопустимим і правові наслідки такого визнання. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Тертишніков В. І. Цивільний процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / Тертишніков В. І. — Х: Вапнярчук Н.М., 2007. — 576 с.
2. Васильев С. В. Цивільний процес: Навч. посібник / С. В. Васильев. — Х.: Одисей, 2008. — 480 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / [за ред. Є. О. Харитонов, О. І. Харитонов, В. В. Васильченка, Н. Ю. Голубевої]. — Х.: Одисей, 2009. — 952 с.
4. Курс цивільного процесу: підручник / [В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.]; за ред. В. В. Комарова. — Х.: Право, 2011. — 1352 с. (автор глави, на яку здійснене посилання, — В. В. Комаров).
5. Осокина Г. Л. Некоторые вопросы доказательственного права (дискуссионные аспекты) / Г. Л. Осокина // Вестник Томского госуд. ун-та. Право. — 2011. — № 2. — С. 80–84.
6. Миронов В. И. Гражданский процесс: учебник / В. И. Миронов. — М.: Эксмо, 2011. — 592 с.
7. Кучер Т. М. Допустимість доказів в аспекті виконання завдань цивільного судочинства / Т. М. Кучер // Університетські наукові записки. — 2012. — № 4. — С. 140–144.
8. Молчанов В. В. Основы теории доказательств в гражданском процессуальном праве: Учебн. пособие / Молчанов В. В. — М.: Зерцало-М, 2012. — 360 с.

9. Боннер А. Т. Проблема установления истины в гражданском процессе: Монография / А. Т. Боннер. — СПб: Юридическая книга, 2009. — 832 с.
 10. Волосенко С. О. Принципи змагальності та об'єктивної істини у цивільному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Сергій Олександрович Волосенко. — К., 2010. — 19 с.
 11. Фокина М. А. Механизм доказывания по гражданским делам: дисс. ... док. юрид. наук: 12.00.15 / Марина Анатольевна Фокина. — М., 2011. — 612 с.
 12. Руда Т. В. Докази і доказування в цивільному процесі України і США: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Тетяна Володимирівна Руда. — К.: 2012. — 21 с.
 13. Hannibal M. *The Law of Criminal and Civil Evidence. Principles and Practice* / Martin Hannibal, Lisa Mountford. — Harlow: Longman, 2002. — 632 p.
 14. Цивільний кодекс України: Коментар. Видання друге із змінами станом на 15 січня 2004 р. / За заг. ред. Харитоновна Є. О., Калітенко О. М. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. — 856 с.
1. Tertyshnikov V. I. *Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Nauk.-prakt. komentar, Kh., Vapniarchuk N.M., 2007, 576 s.*
 2. Vasyliiev S. V. *Tsyvilnyi protses: Navch. posibnyk, Kh., Odisei, 2008, 480 s.*
 3. *Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar ; [za red. Ye. O. Kharytonova, O. I. Kharytonovoi, V. V. Vasylichenka, N. Yu. Holubievoi], Kh., Odissei, 2009, 952 s.*
 4. V. V. Komarov, V. A. Bihun, V. V. Barankova *ta in. Kurs tsyvilnoho protsesu: pidruchnyk ; za red. V. V. Komarova, Kh., Pravo, 2011, 1352 s.*
 5. Osokina H. L. *Nekotorye voprosy dokazatelstvennogo prava (diskussionnye aspekty) [in]: Vestnyk Tomskoho hosud. un-ta. Pravo, 2011, № 2, S. 80–84.*
 6. Myronov V. I. *Hrazhdanskyi protsess: uchebnyk, M, Eksmo, 2011, 592 s.*
 7. Kucher T. M. *Dopustymist dokaziv v aspekti vykonannia zavdan tsyvilnoho sudochynstva [in]: Universytetski naukovi zapysky, 2012, № 4, S. 140–144.*
 8. Molchanov V. V. *Osnovy teorii dokazatelstv v grazhdanskom protsessualnom prave: Uchebn. posoby, M., Zertsalo-M, 2012, 360 s.*
 9. Bonner A. T. *Problema ustanovleniya istiny v grazhdanskom protsesse: Monohrafiya, SPb, Yurydycheskaia knyha, 2009, 832 s.*
 10. Volosenko S. O. *Pryntsypy zmahalnosti ta obiektyvnoi istyny u tsyvilnomu protsesi Ukrainy: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03, K., 2010, 19 s.*
 11. Fokina M. A. *Mekhanizm dokazyvaniya po grazhdanskim delam: dyss... dok. yuryd. nauk: 12.00.15, M., 2011, 612 s.*
 12. Ruda T. V. *Dokazy i dokazyvaniya v tsyvilnomu protsesi Ukrainy i SShA: porivnialno-pravovyi analiz: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.03, K., 2012, 21 s.*
 13. Martin Hannibal, Lisa Mountford, *The Law of Criminal and Civil Evidence. Principles and Practice, Harlow, Longman, 2002, 632 p.*
 14. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Komentar. Vydannia druhe iz zminamy stanom na 15 sichnia 2004 r. / Za zah. red. Kharytonova Ye. O., Kalitenko O. M., Kh., Odissei, 2004, 856 s.*

Надійшла до редакції 12.01.2016 р.

Штефан А. Допустимость доказательств в гражданском судопроизводстве

В статье проанализировано содержание допустимости доказательств в гражданском судопроизводстве и критерии, по которым доказательство может быть признано

недопустимым. Предложены изменения и дополнения к процессуальному законодательству, направленные на усовершенствование правового регулирования допустимости доказательств.

Ключевые слова: доказательства, гражданское судопроизводство

Shtefan A. Admissibility of Evidence in Civil Proceedings. According to the Article 59 of CPC of Ukraine the court shall not take into account the evidence obtained with violation of the procedure established by law. Circumstances of the case that must be approved by certain means of proof under the law cannot be approved by any other means of proof.

Based on the legal regulation, evidence is admissible when it confirms to the following requirements:

1) evidence must be prepared in compliance with the procedure established by law. Admissibility of evidence is characterized by organic connection of procedural form of means of proof and the legitimacy of the obtaining of the information about a particular fact relevant to the case. Therefore, the obtaining of evidence in the compliance with the procedure established by law should be understood as the absence of violation of substantive law and procedural law in the obtaining of evidence;

2) evidence must be prepared with means of proof provided by law such as explanations of the parties, third parties, their representatives examined as witnesses, testimony of witnesses, physical evidence, including sound and video recordings, statements of experts.

Conclusion on the inadmissibility of evidence which is not abidance by statutory form may be made by the court directly on the basis of substantive law that sets requirements for the mandatory written form of certain types of transactions, the mandatory notarization or state registration. The information about other violations of substantive law in obtained evidence is often not obvious to the court, as well as the information on the illegality of the basis of the evidence. Parties and other persons involved in the case may have this information but the current legislation does not regulate the procedure of the notification of the court of an offense which prevents the use of evidence such as obtained in violation of law.

The competitiveness bases of civil procedure provide opportunities for active protection of rights and interests in the court. In my opinion, the motivated note of a party or other person involved in the case of violation of the law in obtaining of evidence submitted by another person should take a place in these opportunities.

Every person involved in the case should have the right to apply the note about the inadmissibility of evidence on grounds of violation of the law. On the assumption of the part 1 of Article 27 of CPC of Ukraine such a note may have an oral or writing form and must contain the reasoning, justification, explanation why the evidence is inadmissible. The possibility of applying for the inadmissibility of evidence must exist in the proceedings in which the evidence was submitted since the opening of the proceedings till the termination of the case.

The consequence of the recognition of evidence as inadmissible is its inability to have the validity or the legal force. The validity of proof does not mean its actual opportunity to confirm or refute a fact but means the capacity of the evidence to serve as a means of establishing the circumstances of the case. Using the evidence which does not have the legal force contradicts the goal of justice, so the evidence obtained in breach of substantive and/or procedural law should be excluded from the evidentiary material in the case.

The study made in this paper substantiates the need for the amending of Article 59 of CPC of Ukraine and presenting it in a new edition.

Key-words: evidence, civil proceedings